

**Raport przedstawicieli Krajowego Mechanizmu Prewencji
z wizytacji w Areszcie Śledczym w Kamieniu Pomorskim
i jego Oddziale Zewnętrznym w Buniewicach**

1. Wstęp

Na podstawie artykułu 19 *Protokołu fakultatywnego do Konwencji w sprawie zakazu stosowania tortur oraz innego okrutnego, niehumanitarnego lub poniżającego traktowania albo karania*, przyjętego przez Zgromadzenie Ogólne Narodów Zjednoczonych w Nowym Jorku z dnia 18 grudnia 2002 r. (Dz. U. z 2007 r. Nr 30, poz. 192, dalej: OPCAT) oraz działając na wniosek Rzecznika Praw Obywatelskich, w dniach 15-16 października 2014 r., do Aresztu Śledczego (dalej: Areszt, AŚ lub jednostka) w Kamieniu Pomorskim i Oddziału Zewnętrznego (dalej: OZ) w Buniewicach udali się pracownicy Zespołu „Krajowy Mechanizm Prewencji” (zwanego dalej: KMP lub Mechanizmem): Wojciech Sadownik (prawnik), Karolina Goral (pedagog resocjalizacyjny), Dorota Krzysztoń (kryminolog) oraz Magdalena Filipiak (prawnik, psycholog).

Pracownicy Krajowego Mechanizmu Prewencji sprawdzili na miejscu sposób traktowania osób pozbawionych wolności, w szczególności pod względem ich ochrony przed torturami oraz innym okrutnym, niehumanitarnym lub poniżającym traktowaniem albo karaniem.

W ramach wizytacji wykonano następujące czynności:

- przeprowadzono rozmowę z panem ppłk mjr Przemysławem Sakowiczem, kierownikiem działu penitencjarnego w Areszcie Śledczym w Kamieniu Pomorskim oraz mł. chor. Tomaszem Jancewiczem, p.o. kierownika OZ w Buniewicach;
- dokonano oglądu terenu jednostki oraz pomieszczeń mieszkalnych, w tym: wybranych losowo cel mieszkalnych, celi zabezpieczającej, świetlic, pól spacerowych, łaźni, sali widzeń, ambulatorium;
- przeprowadzono w czasie wizytacji cel mieszkalnych i innych pomieszczeń rozmowy z osadzonymi oraz niektórymi pracownikami jednostki;

- przeprowadzono na osobności indywidualne rozmowy z osadzonymi;
- zapoznano się z dokumentacją jednostki, m.in.: aktami osobowymi wybranych losowo osadzonych, książkami przebiegu służby oddziałowych;

W trakcie oglądu wykonano dokumentację fotograficzną oraz użyto dalmierza w celu pomiaru powierzchni niektórych pomieszczeń.

Pracownicy Krajowego Mechanizmu Prewencji poinformowali kierownika działu penitencjarnego Aresztu o ustaleniach dokonanych w ramach powyższych czynności, a także wysłuchali jego uwag i wyjaśnień.

Ponadto po zakończeniu wizytacji przeanalizowano dokumentację związaną z funkcjonowaniem jednostki.

2. Legalność pobytu

Areszt Śledczy w Kamieniu Pomorskim jest jednostką przeznaczoną dla tymczasowo aresztowanych kobiet wraz z wydzielonym oddziałem typu zamkniętego przeznaczonym dla skazanych kobiet odbywających karę po raz pierwszy. Pojemność aresztu wynosi 62 miejsca, w tym 2 miejsca w izbie chorych. Aresztowi podlega Oddział Zewnętrzny w Buniewicach, który jest zakładem typu półotwartego dla skazanych recydywistów penitencjarnych. OZ dysponuje 132 miejscami (w tym 3 miejsca w izbie chorych) oraz 10 miejscami dodatkowymi.

W dniach wizytacji w Areszcie przebywało 51 osadzonych, w tym: 31 skazanych, 3 ukarane, 16 tymczasowo aresztowanych oraz 1 osoba skazana, wobec której zastosowano areszt tymczasowy w innej sprawie. W OZ w czasie wizytacji przebywało 139 skazanych.

3. Personel

W Dziale Penitencjarnym Zakładu zatrudnionych jest 8 osób (1 kierownik, 5 wychowawców, 1 młodszy psycholog oraz starszy inspektor ds. zatrudnienia). Liczba psychologów spełnia wymogi zawarte w Instrukcji Nr 2/12 Dyrektora Generalnego Służby Więziennej z dnia 29 lutego 2012 r. w *sprawie tworzenia i organizacji oddziałów penitencjarnych w zakładach karnych i aresztach śledczych*, zgodnie z którą w celu osiągnięcia standardów pracy penitencjarnej, na jednego psychologa penitencjarnego powinna przypadać grupa 200 osadzonych. Jednakże należy w tym miejscu podkreślić, iż zgodnie ze stanowiskiem przedstawicieli KMP wskazany standard jest znacznie zawyżony.

Należy wskazać, iż zatrudniony w jednostce psycholog nie ma zapewnionej superwizji. Warto zauważyć, że przy tego typu obciążającej psychicznie pracy superwizja wydaje się niezbędna jako czynnik z jednej strony zabezpieczający psychologów, z drugiej zaś znacznie zwiększający efektywność ich pracy.

W dziale ochrony pełni służbę 24 funkcjonariuszy.

Wśród przeprowadzonych od początku 2013 r. do dnia wizytacji postępowań dyscyplinarnych przeciwko funkcjonariuszom żadne nie dotyczyło sposobu traktowania osób pozbawionych wolności.

Spośród szkoleń wewnętrznych organizowanych w okresie od początku 2013 r. do dnia wizytacji należy wymienić szkolenie specjalistyczne w zakresie podstawowych umiejętności niezbędnych do realizowania grupowych programów resocjalizacyjnych dla funkcjonariuszy i pracowników zatrudnionych na stanowiskach młodszych wychowawców, wychowawców i starszych wychowawców ZK i AŚ, szkolenie specjalistyczne oddziałowych działu ochronny, szkolenie specjalistyczne dowódców zmiany.

Szkolenia zewnętrzne skierowane dla personelu jednostki zorganizowane w 2013 i 2014 r. r. dotyczyły: przeciwdziałaniu przemocy, przeciwdziałaniu agresji, przeciwdziałania bezrobociu oraz nauce języka angielskiego. Spośród pracowników działu ochrony w tym okresie 20 osób wzięło udział w kursie pierwszej pomocy przedmedycznej.

Mając na względzie wymogi europejskie w tym zakresie przedstawiciele Krajowego Mechanizmu Prewencji podkreślają także, że personel pracujący z osobami pozbawionymi wolności winien przechodzić systematyczne szkolenia dotyczące praw i obowiązków osób przebywających w miejscach detencji. Zgodnie bowiem z Europejskimi Regułami Więziennymi [Zalecenia Rec (2006)2] *Kierownictwo zapewnia, by w trakcie pracy zawodowej cały personel utrzymywał i poszerzał swoją wiedzę i kwalifikacje poprzez uczestnictwo w organizowanych w odpowiednich odstępach czasowych wewnętrznych kursach i poprzez ogólny rozwój (reguła 81.2). Szkolenie całego personelu obejmuje wiedzę w zakresie międzynarodowych i regionalnych instrumentów i standardów praw człowieka, w szczególności dotyczy to Europejskiej Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności, Europejskiej Konwencji o zapobieganiu torturom oraz niehumanicznemu lub poniżającemu traktowaniu, jak również stosowania Europejskich Reguł Więziennych (81.4). W związku z*

powyższym pracownicy BRPO zalecają przeprowadzenie szkolenia skierowanego do wszystkich funkcjonariuszy pracujących bezpośrednio ze skazanymi dotyczącego praw człowieka i międzynarodowych standardów wykonywania kary pozbawienia wolności.

Kwestia, która zdaniem przedstawicieli KMP wymaga podniesienia, to długotrwałe absencje pracowników jednostki. W przypadku tak małej liczby personelu pracującego bezpośrednio z osadzonymi, brak dwóch pracowników pełniących funkcję młodszego wychowawcy (przebywających w czasie wizytacji na urlopie macierzyńskim, zwolnieniu lekarskim do planowanego porodu), utrudnione jest zajmowanie się bieżącymi sprawami osób pozbawionych wolności. Pracownicy BRPO zauważyli, że w związku z brakiem personelu zastępującego wskazanych funkcjonariuszy, pozostali pracownicy SW musieli poza wykonywaniem swoich standardowych obowiązków, zastępować nieobecnych pracowników.

Jak wynika z przekazanych wizytującym informacji, od dnia 5 listopada 2014 r. Dyrektor Okręgowy SW w Szczecinie rozkazem personalnym delegował do czasowego pełnienia służby w jednostce 1 wychowawcę z innej jednostki penitencjarnej.

4. Warunki bytowe

Areszt Śledczy mieści się w budynku pochodzącym z lat osiemdziesiątych XVIII w., w którym dobudowano pomieszczenie świetlicy oraz ambulatorium. Natomiast OZ w Buniewicach stanowi jeden zwarty budynek oddany do użytkowania w 1974 r. Jak wynika z informacji przekazanych wizytującym oraz na podstawie przeprowadzonego oglądu, należy stwierdzić że, wymaga on przeprowadzenie remontu dachu, docieplenia budynku oraz gruntownego wyremontowania pomieszczeń sanitarnych.

Cele mieszkalne w AŚ były utrzymane w dobrym stanie, każda wyposażona w zabudowany kącik sanitarny. Zastrzeżenia przedstawicieli Mechanizmu wzbudziły w niektórych z nich mocno wytarte panele podłogowe oraz stan sprzętu kwaterunkowego. W opinii przedstawicieli KMP zalecana jest wymiana wysłużonego sprzętu kwaterunkowego w AŚ.

Zastrzeżenia pracowników BRPO wzbudził sposób zorganizowania przestrzeni w celi nr 70 (cela 9-osobowa). Pomimo że, pomieszczenie tej celi spełniało ustawową normę 3 m² powierzchni przypadającej na osobę pozbawioną wolności, to jednak w praktyce osadzone miały bardzo mało miejsca, z którego mogły korzystać, ponieważ cela wyposażona była w pojedyncze łóżka. W celu oszczędzenia powierzchni

użytkowej, niektóre łóżka były ze sobą złączone. W opinii przedstawicieli KMP takie ustawienie łóżek może dodatkowo wzmocnić subiektywne odczucia zatłoczenia celi zmuszając skazanych do bliskiego dystansu i braku minimum prywatności, jakie stwarza własne miejsce do odpoczynku.

Stan cel mieszkalnych w OZ Buniewice należy ocenić jako przeciętny. Większość wizytowanych pomieszczeń wymaga odmalowania. Przedstawiciele KMP zalecają prowadzenie systematycznych prac remontowych na terenie OZ Buniewice, w efekcie których zostaną odmalowane cele mieszkalne.

Zastrzeżenia pracowników BRPO wzbudził także zły stan techniczny sprzętu kwaterunkowego, który został oceniony jako uciążliwy przez część osadzonych, z którymi przeprowadzono rozmowy. Wskazania wymaga, iż część łóżek piętrowych nie posiadało zabezpieczeń przed upadkiem oraz nie posiadały drabinek wiodących do górnego poziomu. W ocenie przedstawicieli Krajowego Mechanizmu Prewencji ich brak może przyczynić się do upadków i spowodować ewentualne uszkodzenia ciała osób, które wchodzą na łóżka korzystając z dostępnego, a nieprzystosowanego do tego wyposażenia celi lub próbując na nie wskoczyć. Dla osób o obniżonej sprawności fizycznej wejście na piętrowe łóżko może okazać się bardzo trudne lub praktycznie niemożliwe. W tym miejscu warto przywołać treść pisma z dnia 19 grudnia 2014 r. o sygn. DWOIP-I-072-12/14, skierowanego przez Podsekretarza Stanu w Ministerstwie Sprawiedliwości do Rzecznika Praw Obywatelskich, w którym wskazuje, iż Biuro Kwatermistrzowsko-Inwestycyjne Centralnego Zarządu Służby Więziennej poleciło wyposażenie wszystkich łóżek górnych w barierki i drabinki. W związku z powyższym wizytujący zalecają systematyczną wymianę łóżek w miarę postępującego procesu ich zużycia oraz wyposażenie wszystkich łóżek piętrowych w drabinki i barierki zabezpieczające.

W łazniach nie wydzielono odrębnych stanowisk prysznicowych, które oddzielałyby osoby pozbawione wolności zapewniając im poczucie intymności. Przedstawiciele KMP zalecają zapewnienie osadzonym poczucia intymności w trakcie wykonywania przez nich czynności sanitarno-higienicznych. Warto w tym miejscu zaznaczyć, że Rzecznik Praw Obywatelskich pełniący funkcję Krajowego Mechanizmu Prewencji stoi na stanowisku, że mimo iż przepisy nie odnoszą się szczegółowo do kwestii sposobu udzielania kąpieli osadzonym, należy przyjąć, że tak jak w całym procesie wykonywania kary pozbawienia wolności, obowiązuje tu zasada

humanitarnego traktowania osób pozbawionych wolności, z poszanowaniem ich godności. Mając to na względzie przyjąć należy, że kąpiel osadzonych powinna odbywać się w warunkach zapewniających każdemu osadzonemu minimum intymności, odpowiadających pod tym względem ogólnie przyjętym w społeczeństwie standardom, z poszanowaniem godności osobistej. Takie stanowisko podziela również Centralny Zarząd Służby Więziennej, czemu dał wyraz w piśmie z dnia z dnia 15 marca 2010 r. (BPR-0510/932/10/Z-1). Przedstawiciel Centralnego Zarządu Służby Więziennej poinformował również, że przedstawiciele Biura Kwatermistrzowsko - Inwestycyjnego CZSW w toku przeprowadzanych kontroli w zakładach karnych i aresztach śledczych, każdorazowo zwracają uwagę na konieczność wykonania w łazniach ścianek działowych między stanowiskami prysznicowymi tak, aby zapewnić jednemu osadzonemu jedno stanowisko.

Należy wskazać, iż wyodrębnione na terenie OZ Buniewice pomieszczenia sanitarno-higieniczne (toaleta, łazienka ogólna, umywalnia) wymagają przeprowadzenia remontu. Widoczne są bowiem zacieki na kafelkach i fugach, ślady wilgoci na suficie, miejscami łuszczy się farba, a w toalecie panuje nieprzyjemny zapach. Możliwe, że osiągnięcie trwałych efektów wymaga przeprowadzenia modernizacji budynku w zakresie remontu dachu i docieplenia budynku. Przedstawiciele KMP zalecają przeprowadzenie niezbędnych prac remontowych i modernizacyjnych.

Tylko na terenie AŚ zorganizowana została świetlica, w której do dyspozycji osadzonych był stół do ping-ponga, telewizor oraz gry planszowe. Świetlica OZ w Buniewicach została przekształcona w celę mieszkalną. Funkcję świetlicy pełniła poza godzinami wydawania posiłków stołówka znajdująca się na terenie obiektu. Przedstawiciele KMP stoją na stanowisku, iż pomimo niewątpliwych problemów z rozmieszczeniem skazanych wynikających z poziomu zaludnienia jednostek penitencjarnych oraz konieczności zapewnienia wszystkim osadzonym normy 3 m² powierzchni mieszkalnej, należy przywrócić świetlicom ich pierwotną funkcję w celu realizacji oferty oświatowo-kulturalnej skierowanej do osadzonych.

Przedstawiciele Krajowego Mechanizmu Prewencji zalecają wykonanie zadania pól spacerowych z uwagi na konieczność umożliwienia korzystania z niego osadzonym również w trakcie opadów atmosferycznych. Tożsame stanowisko wyraził CPT zaznaczając, iż *przyjmuje się jako podstawową gwarancję, że osadzeni powinni mieć możliwość spędzenia przynajmniej jednej godziny ćwiczeń na świeżym powietrzu dziennie*

(najlepiej jako część szerszego programu zajęć). Kluczowe znaczenie ma także to, aby plac ćwiczeń na zewnątrz budynku był odpowiednio przestronny, a także – w miarę możliwości – dawał schronienie przed niepokodą (Fragment § 48 Drugiego Sprawozdania Ogólnego [CPT/Inf (92) 3]).

5. Dostosowanie jednostki do potrzeb osób niepełnosprawnych

Należy wskazać, że osoby z niepełnosprawnością fizyczną nie mają w jednostce zapewnionych warunków umożliwiających im samodzielnego poruszania się, jednostka nie jest dostosowana do potrzeb osób niepełnosprawnych. Budynek Aresztu jest budowlą wielokondygnacyjną, wejście do niego i dostanie się na każdą z kondygnacji wymaga pokonania schodów. W jednostce nie wyodrębniono celi dla osób niepełnosprawnych. Jedynie w łazniach ogólnych znajdują się stanowiska wyposażone w siedziska pod natryskami, co ma ułatwić korzystanie z pryszniców osobom niepełnosprawnym lub z trudnościami w poruszaniu się.

Należy w tym miejscu wskazać, iż Europejski Trybunał Praw Człowieka w Strasburgu w orzeczeniu z 2006 r. w sprawie Vincent przeciwko Francji (Nr skargi 6253/03) uznał, że *osadzenie osoby niepełnosprawnej w więzieniu, gdzie nie może ona poruszać się, w szczególności, opuścić celi samodzielnie, jest poniżającym traktowaniem w rozumieniu art. 3 Europejskiej Konwencji Praw Człowieka*. Przedstawiciele Mechanizmu zalecają dostosowanie jednostki, w tym celi do potrzeb osób niepełnosprawnych tak, aby osoby niepełnosprawne mogły samodzielnie korzystać z przysługujących im praw jako osobom pozbawionym wolności.

6. Traktowanie przez personel Zakładu

W rozmowach z przedstawicielami KMP przekazali oni, iż funkcjonariusze Służby Więziennej traktują ich kulturalnie i z poszanowaniem godności. Pozytywnie oceniano zarówno zachowanie funkcjonariuszy działu ochrony, jak i pracę oraz zaangażowanie wychowawców.

Z rozmów z osadzonymi wynika, że powszechną formą zwracania się funkcjonariuszy SW do skazanych jest forma per „Pan”/”Pani”. Pojawiały się pojedyncze sygnały, z których wynikało, iż personel czasem zwraca się do osadzonych po nazwisku. W tym miejscu pracownicy Mechanizmu zaznaczają, iż taka praktyka jest

niedopuszczalna. W tym miejscu trzeba przywołać treść art. 4§1 zd. 1 k.k.w. kary, środki karne, zabezpieczające i zapobiegawcze wykonuje się w sposób humanitarny, z poszanowaniem godności ludzkiej skazanego. W związku z powyższym przedstawiciele KMP zalecają wyeliminowanie praktyki niewłaściwego zwracania się do osadzonych.

Z przekazanych wizytującym informacji wynika, że wśród spraw sądowych prowadzonych przeciwko Aresztowi Śledczemu w Kamieniu Pomorskim z powództwa osób skazanych najczęściej dotyczyło przeludnienia i warunków bytowych. W okresie od początku 2013 r. do dnia 20 października 2014 r. toczyło się 20 postępowań sądowych w sprawach z powództwa osadzonych (11 z nich było w toku, 7 oddalono, 1 umorzono), z czego 1 zakończyło się zasądzeniem na rzecz powoda odszkodowania w wysokości 3 000 zł.

Z przekazanych wizytującym informacji wynika, że ostatnie zastosowanie środków przymusu bezpośredniego miało miejsce w 2002 r.

W 2013 r. odnotowano 10 wydarzeń nadzwyczajnych, z czego 7 dotyczyło ujawnienia na terenie jednostki przedmiotu niebezpiecznego lub niedozwolonego, a 3 samowolnego oddalenia się osoby osadzonej w trakcie pobytu poza terenem jednostki. Natomiast od początku 2014 r. do dnia wizytacji miały miejsce 2 wydarzenia nadzwyczajne: ujawnienie na terenie jednostki przedmiotu niebezpiecznego lub niedozwolonego oraz zdarzenie polegające na pobiciu przez nieznanego sprawcę skazanego zatrudnionego na zewnątrz jednostki w systemie bez konwojenta.

W analizowanym okresie (od początku 2013 r. do dnia wizytacji) miały miejsce 3 przypadki samoagresji, wszystkie z nich uznano za działanie instrumentalne.

7. Dyscyplinowanie

Z przekazanych wizytującym informacji wynika, iż w okresie od 1 stycznia 2013 r. do 16 października 2014 r. udzielono łącznie 2524 nagród (1052 pochwały, 678 zezwoleń na otrzymanie dodatkowej paczki żywnościowej oraz 255 zezwoleń na widzenie bez dozoru poza obrębem zakładu karnego, z osobą najbliższą lub osobą godną zaufania, na okres nieprzekraczający jednorazowo 30 godzin) oraz wymierzono 335 kar dyscyplinarnych (117 nagan, 50 razy wymierzono pozbawienie możliwości otrzymania paczek żywnościowych na okres do 3 miesięcy oraz pozbawienie wszystkich niewykorzystanych przez skazanego nagród). Warto wskazać, iż w 82 przypadkach odstąpiono od wymierzenia kary.

Przedstawiciele KMP pozytywnie oceniają funkcjonującą w jednostce praktykę nagradzania osadzonych. Perspektywa otrzymania nagrody stanowić może dla osadzonych dodatkową zachętę do pracy nad zmianą swojej postawy na społecznie aprobowaną.

8. Prawo do informacji

Dokumentem regulującym prawa i obowiązki osadzonych w jednostce są: zarządzenie nr 3/14 Dyrektora Aresztu Śledczego w Kamieniu Pomorskim z dn. 13 lutego 2014 r. w sprawie porządku wewnętrznego Aresztu Śledczego w Kamieniu Pomorskim (dalej: porządek wewnętrzny AŚ) oraz zarządzenie nr 4/14 Dyrektora Aresztu Śledczego w Kamieniu Pomorskim z dn. 13 lutego 2014 r. w sprawie porządku wewnętrznego w OZ Buniewice (dalej: porządek wewnętrzny w OZ Buniewice).

Podczas wizytacji kopie porządku wewnętrznego znajdowały się w poszczególnych celach mieszkalnych. Na ścianach korytarzy wywieszono dane teleadresowe instytucji krajowych oraz międzynarodowych stojących na straży praw człowieka. Przedstawiciele KMP zalecają poszerzenie wykazu danych teleadresowych do instytucji stojących na straży praw człowieka o numer bezpłatnej infolinii RPO: 800 – 676 – 676.

Z przekazanych wizytującym informacji wynika, że w czasie wizytacji w jednostce nie było przygotowanego stanowiska umożliwiającego osadzonym zapoznanie się z zamieszczonymi w internecie stronami: Rządowego Centrum Legislacji oraz Biuletynem Informacji Publicznej RPO. Przedstawiciele KMP zalecają udostępnienie osadzonym informacji zawartych na ww. stronach internetowych.

Z przedstawionej wizytującym informacji wynika, że w ciągu 2013 r. do jednostki wpłynęło 36 skarg (przedstawiających 73 zarzuty), wśród których skarg zasadnych nie odnotowano. Najwięcej zarzutów dotyczyło m.in.: traktowania przez funkcjonariuszy i pracowników SW (12), decyzji komisji penitencjarnych (12) oraz warunków bytowych (9). Natomiast od początku 2014 r. do dnia wizytacji do dyrektora AŚ wpłynęło 30 skarg. Żadnej z nich nie uznano za zasadną. Dotyczyły one przede wszystkim: traktowania przez funkcjonariuszy i pracowników SW (12), warunków bytowych (11), przepustek i zezwolenia na opuszczenie zakładu karnego (6).

9. Prawo do kontaktu ze światem zewnętrznym

Zarówno na terenie AŚ jak i OZ zorganizowane zostały sale widzeń, wyposażone w zabawki i gry dla dzieci.

Należy zwrócić uwagę, że jednostka została wyposażona w pomieszczenia do realizacji nagrody przewidzianej w art. 138 § 1 pkt 3 k.k.w., tj. widzenia w oddzielnym pomieszczeniu, bez osoby dozorującej.

Zgodnie z postanowieniami porządku wewnętrznego AŚ oraz OZ, widzenia osadzonych z osobami odwiedzającymi odbywają się w każdą niedzielę miesiąca oraz w pierwszy dzień Świąt Wielkanocnych oraz Świąt Bożego Narodzenia w godz. 9.00 – 15.00 oraz 9.00 – 16.00.

Pomieszczeniem przeznaczonym do widzeń z obrońcą lub pełnomocnikiem w AŚ jest sala widzeń. Zastrzeżenia wizytujących wzbudził fakt, iż pomieszczenie to zostało wyposażone w kamerę telewizji przemysłowej. Wprawdzie nie była ona wyposażona w możliwość nasłuchu, należy jednak wskazać, iż zgodnie z przepisem art. 8 § 3 k.k.w. *skazany pozbawiony wolności może porozumiewać się ze swoim pełnomocnikiem będącym adwokatem lub radcą prawnym podczas nieobecności innych osób, a rozmowy z tymi osobami w trakcie widzeń i rozmowy telefoniczne nie podlegają kontroli*. Przytoczony przepis na podstawie art. 209 k.k.w. znajduje zastosowanie również wobec osób tymczasowo aresztowanych. Przedstawiciele KMP zalecają zapewnienie osadzonym odbywania widzeń z obrońcami lub pełnomocnikami w miejscu nieobjętym zasięgiem monitoringu.

Osadzone, wobec których zastosowano tymczasowy areszt, mogą kontaktować się ze swoimi z obrońcami lub pełnomocnikami będącymi adwokatami lub radcami prawnymi tylko osobiście lub listownie. Przedstawiciele KMP wskazują, iż Rzecznik Praw Obywatelskich stoi na stanowisku, że wynikający z przepisu art. 217 c ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. kodeks karny wykonawczy (Dz. U. z 1997 r., nr 90, poz. 557 ze zm., dalej: k.k.w.) zakaz korzystania z samoinkasującego aparatu telefonicznego, nie ma zastosowania do kontaktów tymczasowo aresztowanego z obrońcą lub pełnomocnikiem będącym adwokatem albo radcą prawnym. Art. 215 § 1 k.k.w. wyraźnie wskazuje, iż tymczasowo aresztowany ma prawo do porozumiewania się z obrońcą lub pełnomocnikiem będącym adwokatem albo radcą prawnym podczas nieobecności innych osób oraz korespondencyjnie. Uprawnienie to dotyczy również rozmów telefonicznych z w/w podmiotami. Z tego też względu praktyka odmowy

tymczasowo aresztowanym kontaktu telefonicznego z obrońcą lub pełnomocnikiem będącym adwokatem lub radcą prawnym jest pozbawiona podstaw prawnych. Jednocześnie w tym miejscu przedstawiciele KMP przywołują sentencję wyroku Trybunału Konstytucyjnego z dnia 25 listopada 2014 r. o sygn. akt. K 54/13 (Dz. U. z 2014 r., poz. 1707), w którym TK uznał art. 217 c k.k.w. za niezgodny z art. 42 ust. 2 w zw. z art. 31 ust. 3 Konstytucji RP. W związku z powyższym pracownicy BRPO zalecają umożliwienie osobom tymczasowo aresztowanym nawiązania kontaktu telefonicznego z obrońcą lub pełnomocnikiem będącym adwokatem lub radcą prawnym.

Na terenie jednostki zorganizowane zostały dwa stanowiska (po jednym w AŚ oraz OZ) służące do utrzymywania kontaktu z rodziną i osobami najbliższymi za pomocą komunikatora umożliwiającego wideo rozmowę za pośrednictwem programu *Skype*.

10. Prawo do ochrony zdrowia

Ambulatorium AŚ w Kamieniu Pomorskim składa się z: gabinetu ginekologicznego, gabinetu stomatologicznego, pokoju przyjęć skazanych oraz jednej celi przeznaczonej na izbę chorych. Natomiast w skład ambulatorium OZ w Buniewicach wchodzi: gabinet zabiegowy, gabinet stomatologiczny, pokój przyjęć osadzonych oraz jedna cela przeznaczona na izbę chorych.

W jednostce zatrudnionych zostało 5 lekarzy (2 specjalistów chirurgii ogólnej zatrudnionych na 0,5 oraz 0,25 etatu; specjalista ginekolog-położnik zatrudniony na 0,25 etatu; 2 lekarzy stomatologów zatrudnionych na 0,25 etatu każdy) oraz 2 pielęgniarki (zatrudnione w pełnym wymiarze czasu pracy).

Specjalistyczne konsultacje lekarskie (np. psychiatryczne, dermatologiczne, urologiczne) wykonywane są na zlecenie lekarzy zatrudnionych w jednostce. Odbywają się one w jednostce jak i poza nią.

Zgodnie z uzyskanymi przez wizytujących informacjami, harmonogram pracy lekarzy ustalony jest w taki sposób, aby zapewnić ciągłość opieki medycznej osadzonych. Pielęgniarki sprawują dyżur codziennie w dni powszednie w godzinach: 7.30-15.30.

Z informacji przekazanych wizytującym, zasadą obowiązującą w jednostce jest przeprowadzanie badań lekarskich pod nieobecność funkcjonariusza Służby Więziennej niewykonującego zawodu medycznego podczas badania lekarskiego, chyba że osoba

wykonująca świadczenie zdrowotne złoży wniosek uzasadniony obawą o bezpieczeństwo, w którym zażąda obecności funkcjonariusza SW.

11. Oddziaływania kulturalno-oświatowe

Personel Aresztu Śledczego w Kamieniu Pomorskim podejmuje działania w celu organizacji różnego rodzaju zajęć kulturalnych, adresowanych do osób osadzonych. Wśród nich można wymienić przygotowanie konkursów, turniejów, zajęć aktywizujących, kół zainteresowań i programów adaptacji społecznej, a także realizację spektakli teatralnych (również wystawianych przez osadzone – w ramach grupy teatralnej kobiet *Karniaczki.pl*).

W Areszcie organizowane są systematycznie programy resocjalizacyjne skierowane do osadzonych kobiet i mężczyzn. W 2013 r. zostało przeprowadzonych 9 programów resocjalizacyjnych skierowanych do kobiet oraz 14 dedykowanych osadzonym mężczyznom. Natomiast w 2014 r. odbyło się 26 programów resocjalizacyjnych – 11 przeznaczonych dla kobiet i 15 dla mężczyzn.

W oddziale zewnętrznym w Buniewicach mieści się biblioteka, natomiast w Areszcie Śledczym zorganizowany jest punkt biblioteczny. Z przekazanych wizytującym informacji wynika, że księgozbiór biblioteki liczy ponad 4760 egzemplarzy.

Jednostka dysponuje siecią radiowęzłowa. Wśród nadawanych programów znajdują się: komunikaty, różnorodne tematycznie audycje, konkursy, turnieje.

12. Zatrudnienie

Według uzyskanych od dyrektora jednostki informacji pracę odpłatną świadczy 28 osadzonych, natomiast pracę nieodpłatną wykonuje 106 osadzonych, z czego: 78 osadzonych pracuje na rzecz jednostki, 22 osadzonych zostało zatrudnionych przy pracach publicznych, a 6 osadzonych wykonuje prace na cele charytatywne.

Areszt Śledczy w latach 2008-2013 realizował projekt w ramach Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki współfinansowany ze środków UE, z którego skorzystało 349 słuchaczy.

13. Prawo do praktyk religijnych

W jednostce zatrudniony został kapelan (w wymiarze 0,2 etatu). Msze święte odprawiane są 1 w tygodniu.

W ramach współpracy jednostki z osobami świeckimi prowadzącymi działalność duszpasterską organizowane są spotkania dla osadzonych z przedstawicielami: Świadków Jehowy, Kościoła Ewangelicznych Chrześcijan oraz Fundacji Instytutu Św. Brata Alberta Bractwa Modlitwy i Trzeźwości *Arka*.

14. Zalecenia

Na podstawie art. 19 OPCAT, przedstawiciele Krajowego Mechanizmu Prewencji zalecają:

1. Dyrektorowi Aresztu Śledczego w Kamieniu Pomorskim:

- 1.1.** zapewnienie osadzonym odbywania widzeń z ich obrońcami lub pełnomocnikami będącymi adwokatami lub radcami prawnymi w miejscu nieobjętym zasięgiem monitoringu;
- 1.2.** umożliwienie osobom tymczasowo aresztowanym nawiązanie kontaktu telefonicznego z obrońcom lub pełnomocnikiem będącym adwokatem lub radcą prawnym;
- 1.3.** wydzielenie odrębnych stanowisk prysznicowych w łazniach;
- 1.4.** przywrócenie świetlicy OZ Buniewice jej pierwotnej funkcji;
- 1.5.** wymianę łóżek w miarę postępującego procesu zużycia wyposażenie piętrowych łóżek koszarowych w drabinki i barierki ograniczające przed upadkiem;
- 1.6.** przeprowadzenie prac remontowych OZ Buniewice w zakresie odmalowania cel mieszkalnych, wyremontowania pomieszczeń sanitarno-higienicznych oraz modernizacji budynku (remont dachu, docieplenie budynku);
- 1.7.** dostosowanie jednostki, w tym celi do potrzeb osób niepełnosprawnych, tak aby osoby niepełnosprawne mogły samodzielnie korzystać z przysługujących im praw jako osobom pozbawionym wolności;
- 1.8.** wykonanie zadania fragmentu pól spacerowych, tak by osadzeni mogli z nich korzystać również w trakcie opadów;
- 1.9.** poszerzenie wykazu danych teleadresowych do instytucji stojących na straży praw człowieka o numer bezpłatnej infolinii RPO: 800 – 676 – 676

1.10. udostępnienie osadzonym informacji zawartych na stronach internetowych: Rządowego Centrum Legislacji oraz Biuletynem Informacji Publicznej RPO.

1.11. przeprowadzenie szkoleń funkcjonariuszy i pracowników Służby Więziennej mających codzienny, bezpośredni kontakt z osadzonymi dotyczących praw człowieka i międzynarodowych standardów wykonywania kary pozbawienia wolności;

1.12. zapewnienie psychologowi superwizji;

1.13. zmianę ustawienia złączonych łóżek.

2. Dyrektorowi Okręgowemu Służby Więziennej w Szczecinie:

1. zapewnienie środków finansowych na realizację zaleceń nr 1.3 – 1.8, 1.10 oraz 1.11 – 1.12.